Samråd - Utkast till Kiruna kommuns strategi för nationella minoriteter och minoritetsspråk 2025–2030.

5 § Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor (lag 2009:724).

Nu finns det möjlighet att lämna synpunkter på utkastet till Kiruna kommuns strategi för nationella minoriteter och minoritetsspråk 2025 – 2030. Den finns utställt för granskning i stadshuset kristallen i Kiruna under tidsperioden **2 april** till **7 maj**. Syftet med strategin är att tydliggöra Kiruna kommuns skyldigheter, insatser och arbetssätt kring kommunens minoritetspolitiska arbete.

Strategiförslaget publiceras även på Kiruna Kommuns hemsida:
https://kiruna.se/anslagstavla

Synpunkter på utkastet framförs skriftligen senast **7 maj** 2025 till:
E-post: registrator@kiruna.se
Alternativt per post till: Kiruna kommun, Kommunledningsförvaltningen, 981 85 KIRUNA
Ange diarienummer: *KS 2024-00601* i ditt yttrande.

Begäran om konsultation enligt Lag (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket, skickas senast in **7 maj** till: registrator@kiruna.se
Alternativt per post till: Kiruna kommun, Kommunledningsförvaltningen, 981 85 KIRUNA
Märk begäran med: *KS 2024-601 ”begäran om konsultation”*.

KIRUNA KOMMUN

Dokumenttyp	Strategi
Dokumentansvarig	kommunledningsförvaltningen
Upprättad	xxxx-xx-xx
Antagen	
Senast reviderad	
Dokumentet gäller för	Kommun koncernövergripande

NATIONELLA MINORITETER- OCH MINORITETSSPRÅK

STRATEGI 2025-2030

Innehållsförteckning

1 Inledning ... **3**
1.1 Kiruna kommuns minoritetsspråkspolitik ... 3
1.2 minoritetsspråkspolitik ... 3
1.3 Syfte ... 4
1.4 Mål ... 4
1.5 Ansvarsfördelning ... 4
1.6 Uppföljning ... 4
2 Bakgrund ... **5**
2.1 Fem nationella minoriteter ... 6
2.2 Utgångspunkter ... 7
2.3 Upplägg ... 8
3 Ökad medvetenhet ... **9**
4 Information ... **10**
5 Bevarande och utveckling av språk och kultur ... **11**
6 Inflytande och delaktighet ... **14**
7 Rätten att använda finska, meänkieli och samiska hos myndigheter ... **16**
8 Rätten till förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på minoritetsspråk ... **18**
9 Rätten till äldreomsorg på minoritetsspråk ... **20**
Sammanfattning ... **23**

1 Inledning

Kiruna kommun ska skapa förutsättningar för revitaliseringen och utvecklingen av nationella minoriteters språk och kultur. Strategin ska ange vilka insatser, metoder och arbetssätt som ska användas för att uppfylla de långsiktiga mål som finns i Kiruna kommuns minoritetspråkspolitiska arbete utifrån Lag 2009:724 om nationella minoriteter och minoritetsspråk (även kallad minoritetslagen).

1.1 Kiruna kommuns minoritetsspråkspolitik

Kiruna har alltid varit och är en mångfacetterad kommun sett utifrån både språk och kultur, därför är det av vikt att minoritetsspråken och kulturen ska lyftas fram som självklara och värdefulla delar av kommunen.

Språk och identitet är nära sammankopplade, språket är centralt för att nyanserar våra tankar, känslor och framför allt vilka vi är som individer, det är också en viktig bärare för kulturella värden och sammanhang. Minoritetsspråksfrågorna är viktiga eftersom det handlar om mänskliga rättigheter, demokrati och personers identitet, därför är flerspråkighet och främjandet av den något som kommunen ska beakta och tillvarata.

Kiruna kommun ska vara en attraktiv plats att leva och bo i, där kommunmedborgare, särskilt barnen, känner en stolthet över sitt språk- och kulturarv. Därför är det av vikt att kommunen arbeta med att stärka och synliggöra de lokala kulturerna, aktivt arbeta för språkens revitalisering, och som förvaltningsområde uppmuntra till användandet av finska, meänkieli och samiska i det offentliga rummet.

1.2 minoritetsspråkspolitik

Målet för den svenska minoritetspolitiken är att ge skydd till de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande och stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Regeringens strategi för de nationella minoriteterna omfattar åtgärder för att[1]:

- Förtydliga den rättsliga regleringen av de nationella minoriteternas rättigheter genom en sammanhållen lag som gäller i hela landet och inte enbart i en viss region i landet.
- Motverka diskriminering och utsatthet.
- Säkerställa en bättre efterlevnad av Europarådets ramkonvention (om skydd för nationella minoriteter) och minoritetsspråkskonventionen (den europeiska stadgan om landsdelseller minoritetsspråk) och uppföljning av vidtagna åtgärder.
- Stärka de nationella minoriteternas egenmakt.
- Främja bevarandet av de nationella minoritetsspråken.

[1] (prop. 2008/09:158) Från erkännande till egenmakt - regeringens strategi för de nationella minoriteterna - Regeringen.se

1.3 Syfte

Syftet med strategin är att tydliggöra Kiruna kommuns skyldigheter i att uppfylla internationell och nationell lagstiftning som rör nationella minoriteter och minoritetsspråk. Strategin ska fungera som ett stödjande dokument i kommunens fortsatta arbete med frågorna samt i uppföljningen av dessa.

1.4 Mål

Det övergripande målet är att Kiruna kommun i sitt minoritetsspråkspolitiska arbete ska bidra och leda till att personer tillhörandes en nationell minoritets som bor i kommunen ska kunna uttrycka, utveckla och vara stolta över sitt språk och sin kultur, särskilt barn och unga.

1.5 Ansvarsfördelning

Strategin är kommunövergripande och omfattas av samtliga nämnder, styrelser, och bolag. Verksamhetsområden som har ett utökat ansvar för en insatts anges särskilt.

<u>Kommunfullmäktige:</u>

- Fastställer strategin

<u>Kommunstyrelse/minoritetsspråkssamrådet:</u>

- Kommunstyrelsen eller dokumentansvarig på kommunledningsförvaltningen kan aktualisera tidigare revidering om behovet finns.

<u>Samtliga nämnder, och styrelser:</u>

- Ansvarar för att revidera sina verksamheters egna styrdokument så att de anpassas utifrån strategin, samt ansvarar för att efterleva dem samt förväntas att redovisa verksamheternas insatser.

<u>Kommunledningsförvaltningen</u>

- Dokumentansvarig för strategin och ansvarar därmed för genomförande, samordning, uppföljning och revidering av den.

1.6 Uppföljning

- Strategin ska revideras senast 2030.
- Innan ny revidering ska verksamheterna redogöra för en ny nulägesanalys till kommunstyrelsen över genomförande utifrån de strategiska mål och insatserna som angetts.
- Verksamheterna redovisar sitt arbete årligen i september månad till kommunstyrelsen, via sin styrande organisation.

2 Bakgrund

År 2000 erkändes romer, judar, samer[2], tornedalingar[3] och sverigefinnar som nationella minoriteter i Sverige och romani chib, jiddisch, samiska, meänkieli och finska erkändes som minoritetsspråk.

Kiruna har historiskt sett alltid varit och är en mångkulturell och flerspråkig kommun. Sedan år 2000 har Kiruna kommun varit förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska, med det medföljer särskilda skyldigheter att erbjuda viss service och omsorg på dessa språk.

Som förvaltningsområde tilldelas kommunen årligen ett statsbidrag, vilket är avsett att användas till de merkostnader som uppkommer i kommunen och regionen med anledning av de rättigheter som enskilda har enligt lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, och till åtgärder för att stödja användningen av finska, meänkieli och samiska.[4]

Minoritetsspråklagarna (SFS 1999:1175 och 1176) gav samer, sverigefinnar och tornedalningar, kväner och lantalaiset rätt till förskoleverksamhet och äldreomsorg på finska, meänkieli och samiska samt rätt att använda språken vid kontakt med förvaltningsmyndigheter i ärenden som avser myndighetsutövning och har anknytning till förvaltningsområdet. Lagarna syftar till en revitalisering av språken och ett stärkt skydd för våra minoritetskulturer.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724) trädde i kraft 1 januari 2010. Den ersätter lagar om rätt att använda samiska respektive finska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter och domstolar.

I februari 2012 beslutade regeringen om en samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012-2032. Den tjugoåriga strategin görs inom ramen för den minoritetspolitiska strategin och ska ses som en förstärkning av minoritetspolitiken.

Från 1 januari 2019 har lagen (2009:724) reviderats och förstärkts. Syftet med lagförändringarna är att stärka det grundläggande skyddet för de nationella minoriteternas språk och kultur och att stärka de utökade rättigheter som finns inom förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska. Barns och ungas möjligheter till inflytande ska främjas särskilt.

Den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barnets rättigheter, bankonventionen lag i Sverige (2018:1197). Den ger bland annat barn som tillhör en minoritet eller ett urfolk rätt till sitt kulturliv, sin religion och sitt eget språk.[5]

---

[2] Samer är även ett urfolk, (prop 1976/77:80), Samerna i Sverige - Sametinget
[3] Minoriteten består av tre grupper, tornedalingar, kväner och lantalaiset. Tornedalingar - Minoritet.se
[4] Förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk
[5] Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter | Sveriges riksdag

2.1 Fem nationella minoriteter

Judar

Inom den judiska gruppen görs ofta en åtskillnad mellan sefardiska och ashkenasiska judar, vars kulturer skiljer sig åt, bland annat i traditioner och musik. Judar i Sverige talar flera språk, inklusive jiddisch och hebreiska.[6]

Romer

Inom minoritetsgruppen romer finns det en kulturell, social, religiös och språklig variation. De talar olika varieteter av romani chib, bland annat arli, gurbeti, kaale, kelderash, lovari, sinti, svensk romani och polsk romani med flera. I februari 2012 beslutade regeringen om en samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering under åren 2012 till 2032. [7]

Samer

Samer är både ett urfolk och en nationell minoritet. Samer finns idag i alla samhällssektorer och som same kan man ha olika typer av identiteter i förhållande till det samiska kulturarvet och språket. Samisk kultur vilar på samisk tradition och kunskap. De samiska språken innefattar nordsamiska, sydsamiska, lulesamiska, umesamiska och pitesamiska.".[8]

Sverigefinnar

Sverigefinnar är en bred kategori som innefattar många olika grupper med olika typer av identiteter i förhållande till det finska språket och kulturarvet samt nationalstaten Finland. Många sverigefinnar har ett nära förhållande till finska språket. Inom gruppen sverigefinnar är det typiskt att skilja mellan skogsfinnar, krigsbarn och -veteraner, ingermanländare, finska romer samt arbetskraftsinvandrare i olika generationer[9]

Tornedalingar

Den nationella minoriteten tornedalingar består av tre grupper, tornedalingar, kväner och lantalaiset. De som identifierar sig som lantalaiset har oftast ett ursprung från de sydligare delarna av Kiruna kommun och Malmfälten. Det finns ett flertal varieteter av meänkieli, Lannankieli i Kiruna, Kurravaara och Jukkasjärvi. Tornedalsvarieteterna i Pajala, Övertorneå och Haparanda. Gällivarevarieteten i Gällivare. [10]

---

[6] Judisk kultur - Minoritet.se
[7] Romsk migration | Institutet för språk och folkminnen
[8] Näringar - Samer.se
[9] Sverigefinsk identitet - Minoritet.se
[10] Tornedalingar - Minoritet.se

2.2 Utgångspunkter

Strategin bygger vidare på den reda antagna kommunövergripande policy för nationella minoriteter och minoritetsspråk[11]. Denna strategi utgår i från lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk och språklagen (2009:600).

I de allmänna bestämmelserna innefattas samtliga nationella minoritetsspråk. Utöver dessa bestämmelser finns även särskilda rättigheter för finsk-, meänkieli- och samisktalande inom respektive förvaltningsområde.

Allmänna bestämmelser

De allmänna bestämmelserna innebär bland annat att:

- Förvaltningsmyndigheter ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter
- Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella
- Minoritetsspråken och ska även främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur.
- Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.
- Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem, och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.
- En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper.

Särskilda rättigheter

De särskilda rättigheterna innebär bland annat att:

- Enskilda har rätt att använda språken vid muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter i enskilt ärende där myndigheten är beslutsfattare.
- Myndigheten är skyldig att ge muntligt svar på samma språk samt att på begäran ge en skriftlig översättning av beslut och motivering.
- Myndigheten kan bestämma särskild tid och plats där servicen ges på minoritetsspråk.
- Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i minoritetsspråken.
- Kommuner som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska.
- En hemkommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska. Vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn ska tillfrågas om de önskar plats i sådan förskola som avses i första stycket.

[11] Antagen Kf 2013-09-23, 102, reviderad Ks 2020-04-06, § 34

2.3 Upplägg

Strategin är indelad i 7 områden med tillhörande delmål, insatser och ansvarsfördelning utifrån lag (2009:724).

Område	**Delmål:**
Ökad medvetenhet	Förtroendevalda i kommunala nämnder/styrelse/bolag och personal har god kännedom om nationella minoriteter och minoritetsspråk, samt dess lagstiftning.
Information	Nationella minoriteter hittar information om sina rättigheter på kommunens webb samt blir informerade om sina rättigheter i kontakt med kommunen.
Bevarande och utveckling av språk och kultur	De nationella minoritetsspråken och dess kultur bevaras, främjas, synliggörs och utvecklas i kommunen, där barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt. Personer tillhörandes en nationell minoritet, särskilt barnen, känner en trygghet i synliggörandet av- och en stolthet kring sitt språk och sin kultur.
Inflytande och delaktighet	Nationella minoriteters synpunkter och behov beaktas i myndighetens beslutsfattande genom strukturerad dialog, där barns möjlighet till samråd främjas särskilt.
Rätten att använda finska, meänkieli och samiska hos myndigheter	Nationella minoriteter inom förvaltningsområdet kan använda finska, meänkieli och samiska i kontakt med kommunen. Om det finns tillgång till personal med språkkunskaper i jiddisch, romani chib, ska även det kunna erbjudas för den som begär det.
Rätten till förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på minoritetsspråk	Erbjuda och utveckla förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på finska, meänkieli eller samiska, samt tillhandahålla och sprida information om den rättigheten.
Rätten till äldreomsorg på minoritetsspråk	Personer tillhörande nationella minoriteter som begär det blir erbjuden service och omvårdnad inom äldreomsorgen på finska, meänkieli respektive samiska av personal som behärskar språken. Finns tillgång till personal med språkkunskaper i jiddisch, romani chib, ska även det erbjudas för den som begär det. Personer tillhörande nationella minoriteter informeras om sina rättigheter gällande service och omvårdnad på minoritetsspråk samt att de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet beaktas.

3 Ökad medvetenhet

Lagstiftning

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om nationella minoriteter, nationella minoritetsspråk, förvaltningsområden och rätten att använda minoritetsspråk hos förvaltningsmyndigheter och domstolar samt bestämmelser om äldreomsorg. Lagen innehåller också bestämmelser om uppföljning av tillämpningen av lagen.

Nulägesbild:

Lag 2009:724 om nationella minoriteter och minoritetsspråk beskriver vilka rättigheter som minoriteterna har i hela landet och inom de särskilda förvaltningsområden som finns för finska, meänkieli och samiska. För närvarande erbjuds anställda och politiker en kort informationsutbildning om minoritetslagen vid nyanställning genom utbildningstjänsten nanolearning. Informationsinsatser om nationella minoriteter och relaterad lagstiftning har också genomförts på arbetsplatsträffar. I januari 2025 erbjöds en mer omfattande utbildning om minoritetslagen för tjänstepersoner och politiker. Trots detta kvarstår ett behov av att utöka och säkerställa kontinuitet i kompetenshöjande insatser som rör minoritetslagen samt att öka kulturkompetensen kring de nationella minoriteterna.

Delmål:

- Förtroendevalda i kommunala nämnder/styrelse/bolag och personal har god kännedom om nationella minoriteter och minoritetsspråk, samt dess lagstiftning.

Kiruna kommun ska:	Ansvariga
Informera och utbilda anställda om nationella minoriteter och minoritetsspråk, samt vilka skyldigheter kommunen har utifrån minoritetsslagen.	Samtliga nämnder, bolag och styrelser
Ha rutiner så att person vid nyanställning får information om nationella minoriteter, minoritetsspråk och minoritetslagen.	Samtliga nämnder, bolag och styrelser
I sin budgetprocess avsätta medel för att utbilda förtroendevalda i kommunala nämnder/styrelse/bolag under varje mandatperiod i frågor om nationella minoriteter och minoritetsspråk och kommunens skyldigheter gentemot lagen.	Samtliga nämnder, bolag och styrelser
Informera kommunens nämnder, styrelser och bolag så att de känner till minoritetsspråkssamrådets funktion.	Kommunledningsförvaltningen, kommunstyrelsen

4 Information

Lagstiftning:

3 § Kommuner och regioner ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till. Detsamma gäller statliga förvaltningsmyndigheter vars verksamhet är av betydelse för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråken. Lag (2009:724)

Nulägesbild:

Kiruna kommun informerar övergripande om de nationella minoriteternas rättigheter genom sin externa webb. Där finns en huvudrubrik ”våra minoritetsspråk” med egna sidor för information på finska, meänkieli och samiska. Sidan innehåller även relaterade länkar till behjälpliga sidor gällande nationella minoriteter, minoritetsspråk och dess lagstiftning.

Delmål:

- Nationella minoriteter hittar information om sina rättigheter på kommunens webb samt blir informerade om sina rättigheter i kontakt med kommunen.

Kiruna kommun ska:	Ansvariga
Aktivt arbeta med och utveckla sin kommunikation så att personer tillhörandes någon av de nationella minoriteterna blir informerade om sina rättigheter enligt minoritetslagen.	Samtliga nämnder, bolag och styrelser, kommunledningsförvaltningen, socialförvaltningen, kultur- och utbildningsförvaltningen
Se till att personer tillhörandes någon av de nationella minoriteterna kan hitta information om sina rättigheter på kommunens webb, och att informationen även finns på minoritetsspråk.	Samtliga nämnder, bolag och styrelser, kommunledningsförvaltningen, socialförvaltningen, kultur- och utbildningsförvaltningen

5 Bevarande och utveckling av språk och kultur

Lagstiftning:

4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Nulägesbild:

Synliggörandet av de nationella minoritetsspråken och dess kultur är en betydande insats för bevarande, utveckling och revitaliseringen av dem. I dagsläget arbetar kommunen strukturerat med synliggörandet både i långsiktiga insatser genom att exempelvis skylta på finska, meänkieli och samiska i alla ny- och ombyggnationer av kommunala fastigheter samt att ta fram kvartersnamn, gatunamn och adresser på finska, meänkieli och samiska. Synliggörandet sker också genom annonsering på och om minoritetsspråk och uppmärksammande av de nationella minoriteternas högtidsdagar i kommunens kanaler. Ett identifierat förbättringsområdet är att kommunen bör förtydliga sina insatser i det strategiska arbetet kring främjandet av de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur.

Delmål

- De nationella minoritetsspråken och dess kultur bevaras, främjas, synliggörs och utvecklas i kommunen, där barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Kiruna kommun ska:	**Ansvarig**
Arbeta för att främja minoritetsspråken och dess kulturer i kommunen, genom att kontinuerligt erbjuda språk- och kulturaktiviteter på- och om minoritetsspråk i olika arrangemang, med särskilt fokus på målgruppen barn och äldre.	Samtliga nämnder, bolag och styrelser, Kultur- och utbildningsnämnden, Socialnämnden, Kommunledningsförvaltningen
Synliggöra minoritetsspråken genom att skylta på finska, meänkieli och samiska i alla ny- och ombyggnationer av kommunala fastigheter. Kostnader för sådan skyltning på minoritetsspråk ska ingå i investeringsbudget för alla ny- och ombyggnationer av kommunala fastigheter.	Samtliga nämnder, bolag och styrelser

Årligen uppmärksamma nationella minoriteters högtidsdagar i kommunens kanaler, genom exempelvis sociala medier och flaggning.	Samtliga nämnder, bolag och styrelser, kommunledningsförvaltningen, kultur- och utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen
Kontinuerligt synliggöra minoritetsspråken genom att använda dessa i offentliga rum och sammanhang, i arrangemang och i kommunens annonsering, sociala medier och webb.	Samtliga nämnder, bolag och styrelser
Erbjuda elever inom grundskolan, anpassad grundskola, som tillhör någon av de nationella minoriteterna modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.	Kultur- och utbildningsnämnden, kultur- och utbildningsförvaltningen
Ge vårdnadshavare information om rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk.	Kultur- och utbildningsnämnden, kultur- och utbildningsförvaltningen
Erbjuda litteratur och kultur på de nationella minoritetsspråken för alla åldrar och lyfta språken i den dagliga verksamheten.	Kultur och utbildningsnämnden, kultur- och utbildningsförvaltningen, stadsbiblioteket
Årligen tillsammans med de nationella minoriteterna kartlägga de övergripande behov som finns i kommunen av åtgärder till stöd för användningen av finska, meänkieli och samiska.	Samtliga nämnder, bolag och styrelser
I sitt stadsplaneringsarbete främja de nationella minoriteternas kultur genom att säkerställa att deras historiska, språkliga och kulturella arv beaktas i alla delar av kommunens samhällsplanering.	Kommunledningsförvaltningen, miljö- och byggnämnden, kultur- och utbildningsförvaltningen
I sitt kulturmiljöarbete strategiskt arbeta för att bevara de nationella minoriteternas kulturarv, inklusive språk, traditioner och konstnärliga uttryck.	Kultur- och utbildningsnämnden, kultur- och utbildningsförvaltningen, kommunledningsförvaltningen

Lagstiftning:

4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Nulägesbild:

För att främja de nationella minoriteternas, särskilt barnens, möjligheter att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur i kommunen är det viktigt att skapa förutsättningar för att individer ska känna en trygghet och stolthet vid synliggörandet av dessa. För att uppnå detta måste kommunen arbeta förebyggande för att motverka hinder för det, såsom kränkande och diskriminerande handlingar riktade mot nationella minoriteter. I dagsläget infattas dessa frågor mer allmänt i det övergripande rättighetsarbetet i kommunen.

Delmål:

- Personer tillhörandes en nationell minoritet, särskilt barnen, känner en trygghet i synliggörandet av- och en stolthet kring sitt språk och sin kultur.

Kiruna kommun ska:	**Ansvarig**
Ha rutiner för hantering av diskriminering och utsatthet riktat mot nationella minoriteter och implementera dessa i kommunens övergripande arbete gällande mänskliga rättigheter.	Samtliga nämnder, bolag och styrelser
Inventerar sina olika miljöer och identifiera på vilket sätt som diskriminering och utsatthet riktat till nationella minoriteter kan ta sig i uttryck, samt har rutin för hantering av detta.	Samtliga nämnder, bolag och styrelser
Se över möjligheten att i kommunala skolor årligen ha särskilda temadagar/timmar om nationella minoriteter och minoritetsspråk som riktar sig till elever, barn/vuxna.	Kultur och utbildningsnämnden, kultur- och utbildningsförvaltningen

6 Inflytande och delaktighet

Lagstiftning:

5 § Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.

Samråd enligt första stycket ska ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande. [12]

5 a § Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar. Lag (2018:1367).

Nulägesbild:

Kommunen har fem gånger per år politiskt förankrade minoritetsspråkssamråd. Syftet med samrådet är att kontinuerligt utveckla kommunens verksamhet inom minoritetsspråksområdet, att se till att kommunen lever upp till intentionerna i minoritetslagstiftningen och ge minoriteterna reellt inflytande i frågor som berör dem. Med i samrådet sitter organisationer/föreningar som företräder minoritetsspråken för finska, meänkieli och samiska. De nationella minoriteterna har uttryck ett behov om fler typer av samrådsformer än det som idag bevakar språk och kultur. Hösten 2024 påbörjades arbetet med att hitta fler former för samråd med barn och unga, något som inte sker strukturerat i dagsläget.

Delmål:

- Nationella minoriteters synpunkter och behov beaktas i myndighetens beslutsfattande genom strukturerad dialog, där barns möjlighet till samråd främjas särskilt.

[12] I lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket finns särskilda bestämmelser om konsultationer med det samiska folket. Lag (2022:68).

Kiruna kommun ska:	**Ansvarig**
Ha strukturerade och systematiska samråd med de nationella minoriteterna i frågor som rör deras språk och kultur, samt arbeta med-, utveckla och anpassa dessa efter behov.	Samtliga nämnder styrelser och bolag, kommunstyrelsen, kommunledningsförvaltningen
Samråda med de nationella minoriteterna i beslut och åtgärder som kan komma att påverka deras språk och kultur, där barnperspektivet särskilt ska beaktas.	Samtliga nämnder, styrelser och bolag
Samråda och aktivt involvera intresseorganisationer i åtgärder som berör nationella minoriteters språk och kultur.	Samtliga nämnder, styrelser och bolag
Arbeta med och utveckla anpassade former för samråd med barn- och unga i frågor som berör dem.	Samtliga nämnder och styrelser, kommunstyrelsen, kommunledningsförvaltningen, kultur- och utbildningsnämnden
Identifiera hinder som kan försvåra inflytande och delaktighet för nationella minoriteter och åtgärda dessa.	Samtliga nämnder, styrelser och bolag

7 Rätten att använda finska, meänkieli och samiska hos myndigheter

Lagstiftning:

8 § Enskilda har rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med en förvaltningsmyndighet vars geografiska verksamhetsområde helt eller delvis sammanfaller med minoritetsspråkets förvaltningsområde. Detta gäller i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet har anknytning till förvaltningsområdet.

Om den enskilde använder finska, meänkieli eller samiska i ett sådant ärende, är myndigheten skyldig att ge muntligt svar på samma språk. Enskilda som saknar juridiskt biträde har dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärendet på finska, meänkieli respektive samiska.

Myndigheten ska även i övrigt sträva efter att bemöta de enskilda på dessa språk.

11 § Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.

Nulägesbild:

För att tillgodose rätten för enskilda att använda finska, meänkieli och samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med Kiruna kommun, finns en upprättad kontaktlista avsedd för personal på kommunens interna webb, där framgår det vem i kommunens personal som kan vid en första kontakt bistå med språkkompetens i något av minoritetsspråken för enskild som begär det. Listan uppdateras årligen och är framtagen genom att personal frivilligt anmält intresse för det. I dagsläget finns språken finska, meänkieli och samiska representerad på listan. På kommunens interna webb finns även rutiner för tolk och översättning.

De nationella minoriteterna har uttryckt önskemål och behov om att kunna hantera fler ansökningar eller ärenden på minoritetsspråk, exempelvis genom att översätta fler blanketter.

Delmål:

- Nationella minoriteter inom förvaltningsområdet kan använda finska, meänkieli och samiska i kontakt med kommunen. Om det finns tillgång till personal med språkkunskaper i jiddisch, romani chib, ska även det kunna erbjudas för den som begär det.

Kiruna kommun ska:	**Ansvar**
Erhålla en intern kontaktlista på personal som kan vid en första kontakt bistå med språkkompetens i något av minoritetsspråken för enskild som begär det.	Kommunledningsförvaltningen
Övergripande kartlägga vilka språkkunskaper medarbetarna har i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och/eller samiska, genom att inhämta frivillig information.	Kommunledningsförvaltningen
Ha en fungerande rutin på sin interna webb vid beställning av översättningstjänster och tolktjänster på minoritetsspråk.	Kommunledningsförvaltningen
Informera politiker och personal om rutin för tolkning- och översättningstjänster så att de känner till funktionen.	Samtliga, nämnder, styrelser och bolag, Kommunledningsförvaltningen
Rekrytera personal med språklig och kulturell kompetens inom minoritetsspråken och de nationella minoriteterna.	Samtliga, nämnder, styrelser och bolag
Arbeta med- och utveckla sätt att tillhandahålla information och blanketter på minoritetsspråk.	Samtliga, nämnder, styrelser och bolag

8 Rätten till förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på minoritetsspråk

Lagstiftning

17 § Rätten för enskilda att i vissa fall erbjudas förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på finska, meänkieli eller samiska regleras i 8 kap. 12 b § och 25 kap. 5 a § skollagen (2010:800). Lag (2024:525).

Nulägesbild:

I Kiruna kommun finns två samiska förskolor som drivs av sameskolstyrelsen - Giron ovdaskuvla i Kiruna C och Lávvu i Karesuando. Båda förskolorna ligger i anslutning till sameskolornas lokaler. Förskolan Lilla Björn har en språk- och kulturprofil med meänkieli och finska som minoritetsspråk med närhet till skogsområde. Kommunen tillhandahåller information på finska, meänkieli och samiska om rätten till förskola på sin externa webb under rubriken ”våra minoritetsspråk”.

Delmål:

- Erbjuda och utveckla förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på finska, meänkieli eller samiska, samt tillhandahålla och sprida information om den rättigheten.

Kiruna kommun ska:	Ansvar
Tillhandahålla och sprida information om rätten till förskola på finska, meänkieli eller samiska till föräldrar och vårdnadshavare.	Kultur och utbildningsnämnden, kultur- och utbildningsförvaltningen,
Rekrytera personal med språklig och kulturell kompetens inom minoritetsspråken och de nationella minoriteterna.	Kultur och utbildningsnämnden, kultur- och utbildningsförvaltningen
Arbeta med att hitta och utveckla former för att meritera praktisk språkkompetens i finska, meänkieli eller samiska hos personal inom förskola.	Kultur och utbildningsnämnden, kultur- och utbildningsförvaltningen, kommunledningsförvaltningen
Uppmuntra personal inom förskola till fortbildning i de nationella minoritetsspråken.	Kultur och utbildningsnämnden, kultur- och utbildningsförvaltningen

Ge förutsättningar för personal inom förskola som vill utbilda sig i minoritetsspråken att i första hand kunna göra det under arbetstid.	Kultur och utbildningsnämnden, kultur- och utbildningsförvaltningen
Kartlägga vilka språkkunskaper medarbetarna inom kultur- och utbildningsförvaltningen har i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, genom att inhämta frivillig information.	Kultur och utbildningsnämnden, kultur- och utbildningsförvaltningen
Årligen tillsammans med de nationella minoriteterna kartlägga de behov som finns inom förskola av åtgärder till stöd för användningen av finska, meänkieli respektive samiska.	Kultur och utbildningsnämnden, kultur- och utbildningsförvaltningen

9 Rätten till äldreomsorg på minoritetsspråk

Lagstiftning:

18 § En kommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska. Lag (2009:724) (2018:1367).

18 a § En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. Detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett visst språk vad gäller övriga språk. Lag (2009:724) (2018:1367).

Nulägesbild:

Kiruna kommun är förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska, vilket bland annat innebär att kommunen ska erbjuda hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad på minoritetsspråk inom ramen för äldreomsorgen för den som så önskar. Vård- och omsorgsboendet Gläntan har minoritetsprofil, vilket bland annat innebär att boendet har personal med språkkompetens i samiska, finska och meänkieli. Vid rekrytering av ny personal på boendet, ställs krav på minoritetsspråk. Gläntan har sedan maj 2024 premierat personal med praktisk språkkompetens i finska, meänkieli och samiska genom löneökning. Boendet har i nuläget utmaningar i att rekrytera samisktalande personal, bland annat på grund av få sökande, vilket kompenseras genom att stärka upp det samiska språkbehovet genom att boka in vikarier/pensionärer vid behov.

Ingen omfattande kartläggning har genomförts i närtid på socialförvaltningen gällande språkkompetens hos personal i minoritetsspråken.

Delmål:

- Personer tillhörande nationella minoriteter som begär det blir erbjuden service och omvårdnad inom äldreomsorgen på finska, meänkieli respektive samiska av personal som behärskar språken. Finns tillgång till personal med språkkunskaper i jiddisch, romani chib, ska även det erbjudas för den som begär det.

Kiruna kommun ska:	**Ansvariga**
Rekrytera personal med språklig och kulturell kompetens inom minoritetsspråken och de nationella minoriteterna.	Socialnämnden, Socialförvaltningen
Arbeta med att hitta och utveckla former för att meritera personal inom äldreomsorgen som har praktisk språkkompetens i något av de nationella minoritetsspråken.	Socialnämnden, Socialförvaltningen
Uppmuntra personal inom äldreomsorgen till fortbildning i de nationella minoritetsspråken.	Socialnämnden, Socialförvaltningen
Ge förutsättningar för personal inom äldreomsorg som vill utbilda sig i minoritetsspråken att kunna göra det under arbetstid.	Socialnämnden, Socialförvaltningen
Kartlägga vilka språkkunskaper medarbetarna inom socialförvaltningen har i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, genom att inhämta frivillig information.	Socialnämnden, Socialförvaltningen
Årligen tillsammans med de nationella minoriteterna kartlägga de behov som finns inom äldreomsorgen av åtgärder till stöd för användningen av finska, meänkieli respektive samiska.	Socialnämnden, Socialförvaltningen

Lagstiftning:

18 b § Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt 18 och 18 a §§ beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet. Lag (2018:1367).

18 c § Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad som anges i 18 och 18 a §§. Lag (2018:1367).

Nulägesbild:

De äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet beaktas bland annat genom att Minoritetsboendet Gläntan lagar viss mat själva som knyter an till de olika kulturerna. De nationella minoriteternas högtidsdagar uppmärksammas genom olika former av firande. Individanpassade aktiviteter ordnas dagligen med brukare. De erbjuds även aktiviteter, som att titta på tv-program, lyssna musik/radio, högläsning på de olika minoritetsspråken. Musikarrangemang på minoritetsspråk har ordnats på olika vård- och omsorgsboenden i kommunen.

Ett flertal av Socialförvaltningens blanketter på kommunens webb kopplat till stöd & omsorg finns översatta till finska, meänkieli och samiska. I den allmänna informationen gällande minoritetsspråk finns information om rättigheterna kopplat till minoritetslagen.

Delmål:

- Personer tillhörande nationella minoriteter informeras om sina rättigheter gällande service och omvårdnad på minoritetsspråk samt att de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet beaktas.

Kiruna kommun ska:	**Ansvariga**
Prioritera äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet sett utifrån betydelsen av språket och andra kulturella symboler och värden genom exempelvis aktiviteter, högtider, kulturellt viktig mat.	Samtliga, nämnder, styrelser och bolag, Socialnämnden, Socialförvaltningen
Ha kunskap om och kunna tillhandahålla grundläggande information om rätten till äldreomsorg på nationella minoritetsspråk, samt informera den som söker om sådant bistånd.	Socialnämnden, Socialförvaltningen

Sammanfattning

Kiruna kommun ska skapa förutsättningar för att revitalisera och utveckla nationella minoriteters språk och kultur, i enlighet med minoritetslagen (Lag 2009:724). Strategin syftar till att identifiera insatser och arbetssätt för att uppnå de långsiktiga målen för minoritetsspråkspolitiken. Sammanfattningsvis handlar det i grunden om att genom ett samordnat och långsiktigt arbete säkerställa de nationella minoriteternas rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur i Kiruna kommun.